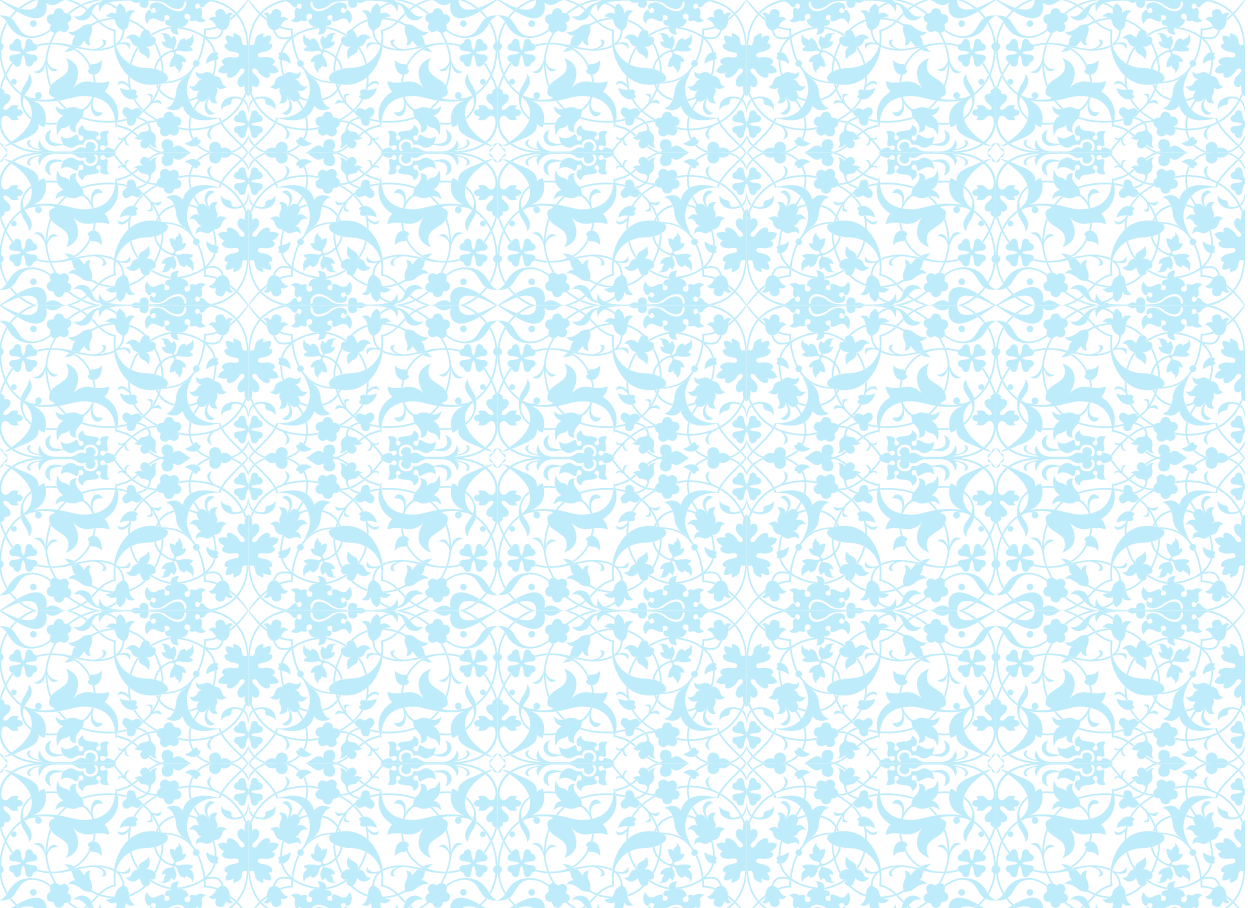

HER GÜNE
1 ÂYET-İ KERİME
HADİS-İ ŞERİF
İLMİHAL BİLGİSİ

ARALIK 2018

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَاسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً }

“Allah’tan mağfiret dile. Allah bağışlar ve merhamet eder.” *Nisa 4/106.*

Hadis-i Şerif

إِنَّهُ لَيُعَانُ عَلَى قَلْبِي، وَإِنِّي لِأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ فِي الْيَوْمِ مِائَةَ مَرَّةٍ

“Bazan kalbimin perdelendiği olur. Ama ben Allah’a günde yüz defa istiğfâr ediyorum.” *Müslim Zikir 41.*

İstiğfar Etmek

İstiğfar Allah'tan günah ve hatalarının bağışlanmasını isteme, mağfiret dileme anlamına gelir. İstiğfar lafzını veya manasını içeren her duaya istiğfar denir. Gerek Kur'an-ı Kerim'de ve gerekse hadis-i şeriflerde istiğfar teşvik edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de; "Rabbinizden bağışlanma dileyin. doğrusu o, çok bağışlayandır" (*Nuh, 71/10*) "(Ey Muhammed) Sabret! Allah'ın verdiği söz şüphesiz gerçektir. Suçunun bağışlanmasını dile; Rabbini akşam, sabah överek tesbih et" (*el-Mümin, 40/55*) buyrulur.

Peygamber efendimiz kendileri istiğfara devam etmiş, ümmetini de teşvik etmiştir (*Buhârî, Deavât, 3; Tirmizî, Tefsîru Sûre, 47/1; İbn Mâce, Edeb, 57*).

Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamberimiz: "Vallahi ben Allah'a günde yetmiş defadan çok istiğfar ediyorum" buyurmuştur. Başka bazı hadislerde Hz. Peygamberin günde yüz defa istiğfar ettiği belirtilir (*bk. Müslim., Zikr, 41; Ebû Dâvud, Vitr, 26; Tirmizî, Sûre, 47/1*). Bu nedenle Ebû Hüreyre: "Peygamberden daha çok istiğfar edeni görmedim" (*el-Kurtubî, el-Câmi'li Ahkâmi'l-Kur'ân, 1 V, 210*) demiştir. Bir günah işlendiği zaman, bunda ısrar etmemek, hemen tövbe istiğfar etmek vaciptir. Peygamberimizin ifadesiyle, "İstiğfâr eden kimse günde yetmiş defa da günah işlemiş olsa bunda ısrar etmiş sayılmaz" (*Tirmizî, Deavât, 107*).

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ وَلَا تُنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا }

“Rabbin, yalnız Kendisine tapmanızı ve ana babaya iyilik etmeyi buyurmuştur. Eğer ikisinden biri veya her ikisi, senin yanında iken ihtiyarlayacak olursa, onlara karşı “Öf” bile demeyesin, onları azarlamayasın. İkisine de hep tatlı söz söyleyesin.” *İsra 17/23*

Hadîs-i Şerîf

قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَىٰ وَفَتْهَا قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

“İbn Mesûd’dan (r.a) Allah’ın en çok beğendiği amel hangisidir? Diye Resulullah (s.a)’e sordum: O şöyle dedi; - “Vaktinde kılınan namazdır”

– Sonra hangi ibadet gelir? – “Ana ve babaya iyilik ve itaat etmek”

– Daha sonra hangisi gelir? – “Allah yolunda cihâd etmek” (*Buhari, Kitabu’l Edeb 5970*)

Dinimizde Anne ve Baba Hakkı

Kul hakları içinde en mühim olanı ana-baba hakkıdır. Allah ve Resûlü'ne itaatten sonra ana-babaya itaat gelir. Çünkü anne ve babalarımız varlık sebebimiz ve velînîmetimizdir. Maddî ve mânevî hayâtımızı inşâ eden müstesnâ fazîlet âbideleridir. Bir anne yüreği ve kucağı, çocuk terbiyesinin yapıldığı muhteşem bir dershânedir. Âile yuvası, çocuğun istikbâlini şekillendiren ilk eğitim müessesesidir. Dolayısıyla anne ve babaların evlâtları üzerindeki hakları sayıya gelmeyecek kadar çoktur.

Fazîletli anne-babalar, evlâtlar için büyük bir rahmet ve berekettir. Sâliha anne, ilâhî kudretin insanoğluna lutfettiği bir rahmet kucağı, âilede saâdet kaynağı, huzur ve safâ ışığı, âile fertlerinin şefkat pınarıdır. Rabbimizin, “er-Rahmân” ve “er-Rahîm” esmâsının dünyadaki müstesnâ ve mûtenâ bir tecellîgâhıdır.

Bizleri önce bir müddet karnında, sonra kollarında ve ölünceye kadar da kalplerinde taşıyan annelerimize gösterilecek sevgi ve saygıya ortak olabilecek başka bir varlık yaratılmamıştır. Ev tanzîmi ve evlât terbiyesini omuzlarına alan anneler, cidden engin bir muhabbete, derin bir saygıya ve ömürlük bir teşekkürü lâyıktırlar.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبِّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِصَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ
وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَأَابِ }

“Kadınlara, oğullara, kantar kantar altın ve gümüşe, nişanlı atlar ve develere, ekinlere karşı aşırı sevgi beslemek insanlara güzel gösterilmiştir. Bunlar dünya hayatının nimetleridir, oysa gidilecek yerin güzeli Allah katındadır.” *A’li İmran 3/14.*

Hadîs-i Şerîf

عَنْ بِنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ رَأَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِي يَدِ رَجُلٍ فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ وَقَالَ يَعْمَدُ أَحَدَكُمْ إِلَى جَمْرَةٍ مِنْ
نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ فَقِيلَ لِلرَّجُلِ بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُولُ اللَّهِ خُذْ خَاتِمَكَ انْتَفِعْ بِهِ قَالَ لَا وَاللَّهِ لَا أَخْذُهُ أَبَدًا وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُولُ
اللَّهِ

Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem, bir adamın elinde altın yüzük gördü, onu çıkarıp attı ve buyurdu ki: “Sizden biriniz ateşten bir köze yönelip, onu eline mi alıyor?” Resulullah (sav) oradan ayrıldıktan sonra adama, yüzüğü alıp ondan faydalanmasını söylediler. Bunun üzerine adam: “Resulullah onu alıp attıktan sonra vallahi almam” dedi. (*Müslim, Libâs 52*).

Altın Kullanmak

İslâm dini süslenmeyi mübah görmüş, ve hatta bazen ve gerektiği yerlerde teşvik etmiştir.

“De ki Allah’ın kulları için yarattığı ziynet ve temiz rızıkları haram kılan kimdir?”
(*el-A’râf* 7/32)

Fakat bunların yanında erkeklere haram, kadınlara da helâl gördüğü ziynet eşyaları da vardır. Erkeklere haram olan ziynet eşyaları, altın ve saf ipektir. Hz. Ali ibn Ebu Talib (r.a.)’dan rivayet edilen bir hadiste Resulullah Hz. Muhammed (s.a.s.) şöyle buyurmuşlardır:

“Resulullah (s.a.s.), ipeği sağ eline, altını da sol eline alarak buyurdu:

“Bu ikisi ümmetimin erkeklerine haramdır.” (*Tirmîzî, Libâs 1; İbn Mace Libâs 19*).

İsrafa dalanların yanında gördüğümüz, altın kalem, altın saat, altın çakmak altın sigara kutusu, altın ağızlık ve benzerleri de fakihlerce altın yüzük gibi görülmüştür. Gümüş yüzük kullanmayı ise İslâm helâl görmüştü.

Abdullah ibn Ömer’den rivayet edilen bir sünnette, “Resulullah gümüşten bir yüzük edinmiş ve eline takmıştı” (*Ebû Dâvud, Hatem 4; Tirmîzî, Libâs 43*). Ayrıca sahabe-i kirâmın gümüş yüzükleri vardı.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُم الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ }

“(Onlar,) meleklerin, “Size selâm olsun. Yapmış olduğunuz (iyi) işlere karşılık cennete girin” diyerek tertemiz olarak canlarını aldıkları kimselerdir.” *Nahl 16/32.*

Hadîs-i Şerîf

كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ تَعْدِلُ بَيْنَ الْإِثْنَيْنِ صَدَقَةٌ وَتُعِينُ الرَّجُلَ فِي دَابَّتِهِ فَتَحْمِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ وَكُلُّ خُطْوَةٍ تَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ وَتَمِيْطُ الْأَدَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ

“İnsanın her bir eklemi için her Allah’ın günü bir sadaka vermek gerekir:

İki kişinin arasını bulman, (haklarında adaletle hükmetmen) bir sadakadır. Bir kimseye bineğine binerken yardımcı olman veya yükünü hayvanına yüklemesine yardım etmen bir sadakadır. Güzel bir söz söylemek sadakadır. Namaza giderken attığın her adıma bir sadaka sevabı vardır. Gelip geçenleri rahatsız eden bir şeyi yoldan alıp atman bir sadakadır.” (*Buhari, Sulh 11.*)

Seferi olan kişi cemaatle namaz kılabilir mi?

Seferî kimse, hem seferî olan cemaate, hem de mukim olan cemaate imamlık yapabilir. Seferî olan kişi dört rekâtlı farz namazları iki rekât kılacağı için mukim olan cemaate namaz kıldıracağı zaman, namaza başlamadan önce, “Ben seferîyim, ikinci rekâtın sonunda selam vereceğim. Ben selam verince siz selam vermeksizin kalkıp namazınızı tamamlayınız.” şeklinde cemaati uyarması, karışıklığı önlemek bakımından uygun olur (*Kâsânî, Bedâi’*, I, 101-102; *Merğînânî, el-Hidâye*, II, 104,105). Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), Mekke fethinden sonra Mekke’de kaldığı sürece namazları kısaltarak kıldırmış ve “Biz misafiriz, siz namazlarınızı tamamlayınız.” (*Ebû Dâvûd, Salâtü’l-müsâfir*, 10) buyurmuştur. Hz. Ömer (r.a.) de aynı şekilde, Mekke’ye geldiği zaman dört rekâtlı farzları iki rekât olarak kıldırmış ve mukim cemaate, “Mekkeliler! Namazınızı tamamlayınız; biz misafiriz.” (*Muvatta, Kasru’s-salât*, 19) demiştir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا }

“Ailene namaz kılmayı emret! Kendin de namaza dört elle sarıl!” *Taha 20/ 132*

Hadîs-i Şerîf

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ : وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

Ebu Hureyre (Allah Ondan razı olsun)’den rivayet edildiğine göre Rasûlullah (sallallahu aleyhi vesellem) şöyle buyurmuşlardır. “Bir gurup insan Allah’ın evlerinden bir evde toplanır, Allah’ın kitabını okur ve aralarında müzakere(ders yapmak) ederlerse, üzerlerine maddi ve manevi huzur, rahatlık iner ve onları rahmet kaplar ve melekler çevrelerini kuşatır. Ve Allah o kimseleri kendi yanında bulunan melekler arasında anar. *(Müslim Zikr 38)*

Çocuklara namaz eğitimi nasıl verilmelidir?

Çocuğun namaz ile tanışmasında namazın sadece formu üzerinde durulmamalıdır. Çünkü namaz, belirli bir formu olduğu gibi deruni yönü de bulunan bir ibadettir. Namaz, dinî bir tecrübedir. Tecrübe kelimesinin sözlük anlamı, denemek, görmek geçirmek, tatmak; uygulama ve pratik becerilerden bilgi kazanmaktır. Söz konusu dinî tecrübe olduğunda, kişide “dünyayı ve hayatı duygusal ve sezgisel bir kavrama” vardır. Çocuğun namaza dair böyle bir kavrayış geliştirebilmesi onu pratikte uygulama imkânı bulabilmesi ile mümkündür. Nitekim Allah Resûlü’nün (s.a.v.) namaz öğreniminde de bunu görmek mümkündür. Sahabeden Enes (r.a.) şöyle anlatıyor: “Ben, annem ve teyzem Ümmü Haram evdeyken, Resûlullah (s.a.v.) çıkageldi. Bir müddet sonra; ‘Kalkın size namaz kıldırayım’ dedi. Beni sağ tarafına aldı. Öylece bize namaz kıldırdı. Namazdan sonra bize dua etti...”

Görüldüğü gibi Resûlullah (s.a.v.) çocukların namazı kılmalarına imkân oluştuğunda namaza katılmalarına fırsat vermiştir. Çünkü namaza dair tüm anlatımlar, uygulamasının kazandıracığı deruni boyutun yanında yetersiz kalacaktır. Mimarisi ile dikkat çeken, cemaati kalabalık büyük ve tarihî camilerde, sabah namazı gibi günün çocuk için gözlemlenmesi sair zamanda pek mümkün olmayan vakitleriyle Bayram ve Cuma namazlarında cemaate iştirak, böylesi ortamlara ve vakitlere örnek gösterilebilir. Henüz namazın kılınışı tam öğrenilmeden namaza dair kazandırılacak bir ilgi, namaz öğrenimini de kolaylaştıracaktır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ }

“İnsanları hacca çağır; yürüyerek veya binekler üstünde uzak yollardan sana gelsinler .”
(Hac 22/27)

Hadîs-i Şerîf

لَا يَخْلُونَ رَجُلًا بِامْرَأَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَةً، وَإِنِّي اكْتَتَبْتُ فِي غُرُورٍ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: انْطَلِقْ فَحُجِّ مَعَ امْرَأَتِكَ

“Bir erkek, yanında mahremi olmayan kadınla yalnız kalmasın; hiçbir kadın da yanında mahremi bulunmaksızın (tek başına) yolculuğa çıkmasın.” buyurdu. Bunun üzerine bir sahâbi:

- Ey Allah’ın Resulü! Eşim hac için yola çıkmak üzere, ben de falanca savaşa katılmak için yazıldım” dedi.

Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem: - “Git, eşinle birlikte haccet!” buyurdu.
(Buhârî, Nikâh 111)

Bir bayan yanında mahremi olmadan Hacca veya Umreye gidebilir mi?

Dinimizde farz olan ibadetler, gerekli şartları taşıyan kadın erkek herkesin yapması gereken bireysel ibadetlerdir. Bu ibadetleri yapması için eşlerin birbirlerine engel olmaları caiz değildir. Ancak Hanefî ve Hanbelî mezheplerine göre bir kadına haccın farz olması için gidip gelinceye kadar yeterli maddi imkânlarla sahip olması gerektiği gibi, kendisine eşlik edecek bir mahreminin bulunması da gerekir (*İbnü'l-Hümâm, Feth, II, 425; İbn Kudâme, el-Muğnî, V, 30-31*). Şâfiîlere göre üç veya daha fazla güvenilir kadın, yanlarında eş veya mahremleri olmasa da hacca gidebilir. Mâlikî mezhebine göre ise bir kadın, güvenilir bir grup içerisinde olması hâlinde tek başına gidebilir. Ancak kadınlardan oluşan bir grup içinde olması tavsiye edilir (*İbn Kudâme, el-Muğnî, V, 30-31; Şirbînî, Muğnî'l-muhtâc, I, 681-682; Desûkî, Hâşiye, II, 9-10*).

Bu itibarla, Hanefî mezhebine göre evli bir kadının kendisiyle birlikte gideceği bir mahremi yoksa hacca gitmesi uygun değildir. Ancak kocasının iznini ve rızasını alarak güvenilir bir hac organizasyonu ile Şâfiî ve Mâlikî mezheplerini taklid edip mahremsiz olarak gitmesi mümkündür. Diğer taraftan yanında bir mahremi varsa ve diğer şartları taşıyorsa kocası, kadının farz olan hacca gitmesine engel olamaz. Buna hakkı yoktur (*İbn Kudâme, el-Muğnî, V, 31*). Umre farz olmadığı için, yanında mahremi olsa bile kocasının izni olmadan bir kadın umreye gidemez.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ }

“Sabır ve namazla yardım dileyin. Bu, şüphesiz, huşû duyanların dışındakiler için ağır (bir yük)dır.” *Bakara 2/45*

Hadîs-i Şerîf

إِنَّ بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ

“Muhakkak ki, kişi ile şirk ve küfür arasında namazın terki vardır.” (*Müslim, İmân 134*)

Namazların Kazası

Kur'an'da vaktinde kılınamayan namazların kaza edilmesi ile ilgili olarak açık bir ifade bulunmamakla birlikte, Hz. Peygamber bizzat kendisi vaktinde kılamadığı namazları kaza etmiş ve ashabına da bunu tavsiye etmiştir: Peygamberimiz Hendek savaşı sırasında harbin şiddetlenmesi nedeniyle ikinci namazını kılamamışlar; bunun üzerine “Bizi ikinde namazından alıkoydular. Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun” demiş ve ikinci namazını akşam ile yatsı arasında kaza etmiştir (*Müslim, Mesacid ve Mevadi’u’s-Salat, N. 627*). Ayrıca Hayber Fethinden dönerken, bir yerde konakladıklarında gece uyuya kalmışlar ve vaktinde kılamadıkları sabah namazını güneş doğduktan sonra kaza etmişlerdir (*Müslim, Mesacid ve Mevadi’u’s-Salat, N. 680*). Yine Peygamberimiz “Kim namazı unutursa veya uyuyup kalırsa hatırlayınca onu kılsın” buyurmu^o ve “ekimi’s-salâte li zikrî” (*Taha, 20/14*) âyetini delil getirmi^otir. (*Buhârî, Mevâkîtü’s-Salati, No: 562; Müslim, Mesacid ve Mevadi’u’s-Salat, N. 680-684*)

Unutma ve uyuma gibi bir mazeret olmaksızın terk edilen namazların kazası ile ilgili hadisin bulunmaması, bu namazların kazasının olmadığını göstermez. Zira Hz. Peygamberin veya bir müminin prensipte bilerek farz namazları terk etmesi düşünülemez. Ancak Hz. Peygamberin bir mazerete binaen vaktinde kılınamayan namazları kaza etmesi ve bu yönde tavsiyede bulunması mazeretsiz olarak terk edilen namazların kaza edilebileceğinin göstergesidir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ }

“Her nereden yola çıkarsan, yüzünü Mescid-i Haram semtine çevir, şüphesiz bu Rabbinden bir haktır. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir.” *(Bakara 2/149.)*

Hadîs-i Şerîf

اسْتَوُوا وَلَا تَخْتَلَفُوا فَتَخْتَلَفَ قُلُوبُكُمْ

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, namaza başlayacağımız zaman omuzlarımıza dokunarak şöyle buyurdu;

“Düz durun, karışık durmayın. Sonra kalpleriniz de karmakarışık olur.”

(Müslim, Salât 122.)

Namazda Kibleye yönelmek

Namazda Kabe'ye doğru yönelmek de bir şarttır. Bilindiği gibi Kabe, Mekke şehrindeki bir binadan ibaret değil, asıl olan bu binanın yeridir. Bu mübarek yerin göklere doğru üst tarafı ve derinliklere doğru alt tarafı hep kible yönüdür. Bunun için Kabe'nin yanında veya içinde bulunanlar, Kabe'nin herhangi bir tarafına yönelerek namaz kılabilirler. Kabe dışında uzakta bulunanların tam kibleye yönelik olarak namaz kılmaları farz değildir; Kabe tarafına yönelmeleri yeterlidir. Kabe yönü, pusula aleti ile tayin edilir. Mescidlerin ve camilerin mihrabları Kabe yönünü gösterir. Öncekilerden kalma eski bir mihrab varsa, Kabe yönünü araştırmaya gerek kalmaz; çünkü bu mihrablar usulüne uygun olarak yapılmıştır. Doğu ülkelerinde bulunanların kiblesi, batı yönü olur. Namaz için kibleye yönelince, “döndüm kibleye” denilmesi gerekmez. Yeter ki kiblenin Kabe olduğu bilinsin. Bir kimse namazda iken bir özür bulunmaksızın göğsünü kibleden çevirse, namazı ittifakla bozulur. Sadece yüzünü çevirse, hemen kibleye dönmesi gerekir; bununla namazı bozulmaz. Fakat harama yakın bir kerahet işlemiş olur. Bir kimse hasta olup da kible tarafına dönemediği ve kendisini kible tarafına çevirecek kimse bulunmadığı zaman gücü yettiği tarafa doğru namazını kılar. Yine hasta olmadığı halde, bir düşman veya bir yırtıcı hayvan korkusundan dolayı kibleye yönelemeyen kimse, gücü yettiği tarafa doğru namazını kılar; çünkü yükümlülük güce göre olur.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ لَمْ يُصِرُوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ }

“Onlar fena bir şey yaptıklarında veya kendilerine zulmettiklerinde Allah’ı anarlar, günahlarının bağışlanmasını dilerler. Günahları Allah’tan başka bağışlayan kim vardır? Onlar, yaptıklarında bile bile diremezler.” *(Ali İmran 3/135)*

Hadîs-i Şerîf

إِذَا أَنْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ، اسْتَغْفَرَ اللَّهَ ثَلَاثًا وَقَالَ: اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ، وَمِنْكَ السَّلَامُ، تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

“Rasulullah (s.a) verip namazdan çıkınca üç defa istiğfar eder ve “Allahumme ente’s-selâm ve minke’s-selâm tebarekte yâ ze’l-celâli ve’l-ikrâm” Allahım selâm sensin. Selâmet ve esenlik sendendir. Ey azamet ve kerem sahibi Allahım, sen hayır ve bereketi çok olansın” derdi.” *(Müslim, Meâcid 135.)*

Namaz Akabinde Yapılan Dua ve Tesbihatlar

Namazı yalnız kılmış olan veya imamla kılan kimse, selamın akabinde, (Allahümme entesselamü ve minkes-selamü tebarekte ya zel-celali vel-ikram) der. Bundan sonra, 3 kere “Estağfirullah” veya (Estagfirullahelazim ellezi la ilahe illa hüv elhayyelkayyume ve etübü ileyh) der. Buna istigfar duası denir. Ashabdan birisi Resulullah’a sorar; İstiğfar nasıl yapılır? -Estağfirullah, Estağfirullah demektir, buyurdular.

Sonra Âyet-el-kürsi okunur, 33 kere (Sübhanallah), 33 kere (Elhamdülillah) ve 33 kere (Allahü ekber) denir. Bir kere (La ilahe illallahü vahdehü la şerike leh lehül-mülkü ve lehül-hamdü ve hüve ala külli şeyin kadir) denir. Bunların arasına başka dualar karıştırmak bid’at olur. Sonra eller kaldırılıp dua edilir. Duadan sonra âmin denir ve eller yüze sürülür.

Hadis-i şerifte, “Beş vakit farz namazdan sonra yapılan dua kabul olur” buyrulmuştur.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ }

“Onlar, gaybe inanırlar, namazı kılarlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan yerli yerince sarfederler.” *(Bakara 2/3)*

Hadîs-i Şerîf

وَعَنْ أَبِي أَيُّوبَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ، قَالَ: تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ .

“Ebu Eyyub radiyallahu anh demiştir ki bir adam Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e:

-Beni Cennete götüreceğ bir amel söyle! dedi. Resûl-i Ekrem de:

-“Allah’a ibadet eder, O’na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Namazı kılar, zekâtı verir be akrabanı görüp gözetirsin.” buyurdu.” *(Buhârî, Zekât 1, Edeb 10)*

Ticaret Malının Zekâtı

Kâr amacıyla alınıp satılan mallara “ticaret malları” denir. 80.18 gr. altın değerinde ticaret malına sahip olan kişinin, nisab miktarı mala sahip olmasının üzerinden bir yıl geçmesi hâlinde, kırkta bir (% 2,5) oranında zekâtını vermesi gerekir.

Zekât, diğer şartlar yanında, hakikaten veya hükmen elde mevcut bulunup üzerinden bir yıl geçen maldan verilir. İleride sağlanması muhtemel artışlar zekâtın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Ticaret malları için de aynı ilke geçerlidir. Bu itibarla, ticaret malının zekâtı verilirken, satıldığı takdirde elde edilecek kâr dikkate alınmadan sanki malın aynından (bizzat kendisinden) zekât veriyormuş gibi zekâtın verileceği tarihteki maliyet değeri esas alınır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ }

“Ey Ademoğulları! Her mescide güzel elbiselerinizi giyinerek gidin; yiyeğin için fakat israf etmeyin, çünkü Allah müsrifleri sevmez.” (Araf 7/31.)

Hadîs-i Şerîf

إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً يَحْتَسِبُهَا فَهِيَ لَهُ صَدَقَةٌ

“Allah’ın rızasını umarak ailesinin geçimini sağlayan bir kimse için, harcadıkları birer sadaka olur.” (Buhârî, Nefekât 1; Müslim, Zekât 49.)

İnfak etmenin boyutu ne olmalıdır?

Bir ölçü ve itidal dini olan İslam, eldeki imkânları rastgele savurmayı da, cimrilik edip her şeyi kendi yanında alıkoymayı da hoş görmemektedir. İyilik ederken bile israfa kaçılmamasını, yani kişinin kendisini muhtaç duruma düşürecek derecede infakta bulunmamasını istemektedir. Bir başka ayette belirtildiği gibi, ihtiyaçtan fazla olan infak edilecektir.

“Eli boynuna bağlıymış gibi cimri olma! Elini büsbütün açıp israfa da kaçma! *İsra suresi (17), 29* ayeti de orta yollu davranmanın nasıl olacağını anlatmaktadır.

Bütün mal varlığını Allah yolunda infak eden Hz. Ebubekir gibi bazı sahabilerle ilgili rivayetler, genel değil, çok özel hallerde yapılan ve yapılması uygun olan nadir örnekleri yansıtmaktadır. Normal zamanlarda takınılacak tavır, cimrilik etmemek ve israfa kaçmamak suretiyle herkesin kendi durumuna göre infakta ve harcamada bulunmasıdır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ }

“Göklerde ve yerde olanlar Allah’ındır. Şüphesiz Allah müstağnidir, övülmeğe layıktır.” (Lokman 31/26.)

Hadîs-i Şerîf

لَا عَدْوَى وَلَا طِيرَةَ وَيُعْجِبُنِي الْقَالُ قَالُوا: وَمَا الْقَالُ؟ قَالَ: كَلِمَةٌ طَيِّبَةٌ.

“Hastalığın kendiliğinden bulaşması yoktur. Uğursuzluk da yoktur. Ben hayra yormayı yeğlerim.” Sahâbîler: - “Hayra yorma (tefe’ül) nedir?” dediler.

- “Güzel, olumlu sözdür” buyurdu. (Buhari, Tıb 19, 43-45.)

İslam'da Uğursuzluk var mıdır?

Değişik çağlarda pek çok kişi ve toplumlar çevrelerinde gördükleri bir takım eşyalarda, hayvanlarda ve tabiat olaylarında uğursuzluk bulunduğuna inanmıştır. Çağımızda bu uğursuzluk anlayışını üzerinden atamamış pek çok insan görülür. Bu tipteki insanlar, uğursuz olarak niteledikleri şeylerden, kendilerine bir kötülük ve zarar geleceği inancındadır. Hiç bir dinî ve ilmi kaynağı olmayan “uğursuzluk” anlayışına sahip olanlar, hayatların her safhasında korku ve endişe içinde bulunurlar. Aslında hiç bir şeyde uğursuzluk yoktur. Hiç bir şey doğuştan uğurlu değildir. Uğursuzluk olsa olsa herkesin kendisinde, kendi yorumunda ve anlayışındadır. Halk arasında sık sık kullanılan “Uğurlu geldi” veya “Uğursuz geldi” gibi sözler birer zan ve kuruntudan ibarettir.

Hz. Peygamber (s.a.s) bir hadis-i şerifinde, İslâm'da taşe'üm (uğursuz sayma, kötüye yorma) yoktur; en iyisi tefe'ül (iyiye yorma) dır” (*Buharî, Tıb, 54*) buyurarak, bu zararlı anlayışın İslâm'da bulunmadığını ifade etmiştir. Diğer bir hadiste ise: “Eşya da uğursuzluk yoktur, safer ayında uğursuzluk yoktur, baykuşun ötmesinde bir uğursuzluk yoktur” (*Müslim, Selâm, 102*) buyurulmuştur.

Bütün bunlardan sonra şöyle denebilir: Ay ve güneş tutulması, köpek havlaması, baykuş ötmesi, kedi ve köpeğin yolda yürüyen bir kişinin önünden geçmesi, merdiven altından geçmek, on üç rakamı, salı günü işe başlamak veya yola çıkmak, gece aynaya bakmak veya tırnak kesmek vb. gibi pek çok şeyde uğursuzluk bulunduğuna inanmak, asla doğru değildir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{...مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...}

“...Kim bir kimseyi bir kimseye veya yeryüzünde bozgunculuğa karşılık olmadan öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de onu diriltirse (ölümünden kurtarırsa) bütün insanları diriltmiş gibi olur”... (Maide 5/32.)

Hadîs-i Şerîf

مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَدَى وَلَا غَمٍّ حَتَّى الشُّوْكَةِ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللَّهُ بِهَا مِنْ خَطَايَاهُ .

“Yorgunluk, sürekli hastalık, tasa, keder, sıkıntı ve gamdan, ayağına batan dikene varıncaya kadar müslümanın başına gelen her şeyi, Allah, onun hatalarını bağışlamaya vesile kılar.” (Buhari, Merdâ 1, 3; Müslim, Birr 49.)

Organ naklinin cismanî haşır olayına bir etkisi var mıdır?

Ehl-i sünnet bilginlerinin ve kelâmcıların çoğunluğu, âhirette haşrin cismanî olacağı, insanın ruh ve bedeniyle birlikte diriltilip böylece haşrolacağı, hesaba çekileceği, ceza veya ödüle muhatap olacağı görüşündedir. Kur'an âyetleri de bu görüşü doğrular mahiyettedir. (bk. *Tâhâ* 20/55; *elHac* 22/5, 7; *enNûr* 24/20; *Yâsîn* 36/7879; *elKiyâme* 75/34). Âhirette haşrin cismanî (bedenî) olacağı inancının, organ naklinin tereddütle karşılanmasında kısmen de olsa etkisi vardır. Ancak konu yakından incelendiğinde organ naklinin cismanî haşirle doğrudan ilişkisi, daha doğrusu organ naklinin cismanî haşir inancını zedeleyen bir yönü bulunmadığı, nakledilecek organın tekrar asıl sahibine döneceği ifade edilebilir. Nitekim organların toprakta çürümesi, yanıp kül olması, hayvanlar tarafından parçalanıp yenmesi de onun tekrar asıl sahibinde haşrolunmasına engel değildir. Gerçekten Kur'an-ı Kerim'de (*Kiyâme*, 75/34) âhirette insanın bütün uzuvlarının en ince ayrıntıya kadar toplanacağı ifade edilir. Bu ve benzeri delillerden yola çıkan İslâm bilginleri de herkesin aslı parçalarının kendisiyle haşrolacağı görüşündedirler.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ }

“Onlardan sonra gelenler: “Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde müminlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen şefkatlisin, merhametlisin” derler.” (Haşr 59/10.)

Hadîs-i Şerîf

{ أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ: إِنَّ أُمَّيْ افْتَلَتَتْ نَفْسَهَا وَأَرَاهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ، تَصَدَّقَتْ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقَتْ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ }

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’e bir adam:

- Annem ansızın öldü. Öyle sanıyorum ki, şayet konuşabilseydi, sadaka verilmesini vasiyet ederdi. Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı? diye sordu. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem de:

- “Evet” buyurdu.” (Buhârî, Cenâiz 95, Vasâyâ 19; Müslim, Zekât 51.)

Ölen bir kişinin arkasından dua ve hayır yapılır mı?

İslâm uğrunda büyük fedakârlıklara katlanmış olan muhâcirler ile, onları barındırmak için bütün imkânlarını seferber eden Medineli müslümanların yani ensâr-ı kirâmın üstün vasıflarını anlatan âyetlerden sonra gelen bu âyet, müslümanların daha önce yaşamış kardeşlerine yönelik duygu ve düşüncelerini ortaya koyuyor. Sadece duygularını değil, aynı zamanda onların yaptığı duayı da bize öğretiyor. Böylece ümmet-i Muhammed'in her neslinin, önce ashâb-ı kirâm için sonra da kendisinden önce gelmiş geçmiş diğerleri için yapması gereken iş ortaya çıkmış oluyor.

Âyetin tam meâli şöyledir: “Onların arkasından gelenler şöyle dua ederler: Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş mü'min kardeşlerimizi bağışla; kalblerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma! Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin.”

Geçmiş nesilleri hayırla anmak ve özellikle ashâb-ı kirâma dil uzatmamak, onlara dua etmek müslümanların en belirgin vasıflarındandır. Bunun dışında yapılacak bir hareket, ümmet yapısının bozulduğunun işaretidir.

Bizden önce âhirete intikal eden herkes için yapılacak şey; dua edip onların bağışlanmasını dilemek, onlara karşı kin ve nefret duymamaktır.

Bu âyet-i kerîme, konu başlığının ikinci yarısına yani “ölüye dua etmek” kısmına delildir. Bu sebeple ölen bir kişinin arkasından yapılacak olan dualar, sadakalar ve hayırlar o kişi için menfaat sağlayacaktır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سَنَابِلَةٍ مِئَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ }

“Mallarını Allah yolunda sarfedenlerin durumu, her başağında yüz tane olmak üzere yedi başak veren tanenin durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah’ın lütfü geniştir, O her şeyi bilendir.” *(Bakara 2/261.)*

Hadîs-i Şerîf

{ إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٌ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٌ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ . }

“İnsan ölünce, üç ameli dışında bütün amellerinin sevabı kesilir: Sadaka-i câriye, kendisinden istifade edilen ilim, arkasından dua eden hayırlı evlât.” *(Müslim, Vasiyyet 14.)*

İnsan vefat edince amel defteri kapanır mı?

Ölüm, sadece hayatın ve sorumlulukların değil, aynı zamanda bütün amellerin de sonudur. Ölümle birlikte insanın amel defteri kapanır ve artık oraya sevap yazılamaz. Hadisimizde bu genel hükmün üç istisnası olduğu bildirilmektedir:

Sadaka-i câriye (devam eden iyilik). Faydalanılan bir ilim veya ilmî bir eser. Dua eden hayırlı bir evlât.

Bu üç amelden herhangi birini veya hepsini gerçekleştirmiş olan kimsenin amel defterine onlardan yararlandığı sürece sevap yazılır. Bu demektir ki, bir çok şeyin sonu gibi gözükten ölüm, bu üç noktada son değildir. O halde öldükten sonra da yaşamak isteyenler, bu üç yoldan birini elde etmeye çalışmalıdır.

Bilindiği gibi sadaka-i câriye, herkesin faydalanacağı süreklilik arzeden hayırlar için kullanılan genel bir tâbirdir. Buna “kurumlaşmış hayırlar” da demek mümkündür. Mâbedler, mektepler, çeşmeler, köprüler, hanlar ve vakıflar gibi hizmet kurumları, kendileri devam ettiği sürece “sürekli hayır” anlamında birer “sadaka-i câriye”dir. Dolayısıyla bunları yapanların, yapımına vesile olanların, yardım edenlerin amel defterine devamlı sevap yazılır.

Faydalanılan ilim, insanın sağlığında öğrenip neşrettiği ve başkalarına öğrettiği ilimdir.

Dua eden sâlih evlât ifadesi mü'min evlât olarak değerlendirilmiştir. Kendisini dünyaya getirip yetiştiren anne ve babasına dua eden, onları hayırla anan ve anılmalarına vesile olan, olumlu işler yapan çocuğun yaptıklarından onu yetiştirenler istifade ederler.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمًا نَضِجَتْ جُلُودُهُمْ بَدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا }

“Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri biz ateşe atacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onların derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.” (Nisa 4/56)

Hadîs-i Şerîf

عن أنس قال: مرُّوا بجنّازة، فأتنّوا عليها خيراً، فأتنّوا عليها شراً، فقال النبيّ: (وَجِبَتْ). ثم مرُّوا بأخرى، فأتنّوا عليها شراً، فقال النبيّ: (وَجِبَتْ)، فقال عمر بنُ الخطّابِ: ما وجِبَتْ؟ قال: هذا أتتنيُمُ عليه خيراً، فوجِبَتْ له الجنّة، وهذا أتتنيُمُ عليه شراً، فوجِبَتْ له النَّارُ، أنتم شهداءُ الله في الأرضِ

“Enes radiyallahu anh şöyle dedi: Peygamber aleyhisselâm ile bazı sahâbîler birlikte bulunurlarken onların yanından bir cenaze geçti. Ashâptan bazıları o cenazeyi hayırla andı. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: - “Kesinleşti” buyurdu. Sonra bir cenaze daha geçti. Orada bulunanlar onu da kötülükle andılar. Resûl-i Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem yine:- “Kesinleşti” buyurdu. Bunun üzerine Ömer İbnu'l-Hattâb: - Ne kesinleşti Ya Resûlallah? diye sordu. Peygamber aleyhisselâm da şöyle buyurdu: - “Şu önce geçen cenazeyi hayırla andınız; bu sebeple onun cennete girmesi kesinleşti. Bu berikini kötülükle andınız; onun da cehenneme girmesi kesinleşti. Çünkü siz (mü'minler), yeryüzünde Allah'ın şahitlerisiniz.” (Buhârî, Cenâiz 86, Şehâdât 6; Müslim, Cenâiz 60)

Ölen bir kişi hakkında şahitlik edilmesi

İnsanların birbirini övmesi, dirilerin dirileri ve dirilerin ölüleri övmesi şeklinde iki kısma ayrılır. Yaşayanların birbirlerini övmeleri, aşırıya kaçtığı takdirde yasaklanmıştır. Zira bu tür bir övme, hem övülenin hem de övenin ahlâkı üzerinde kötü tesir yapar. Övüleni kibir ve gurura, öveni de gösteriş ve riyakârlığa sevk eder.

Sevap, Allah'ın lutfu; azâb, O'nun adaleti gereğidir. Dirilerin ölü hakkındaki övgüleri, o ölü'nün dünyada iken iyi bir kişi olduğunu gösterir. İyilere de cennet vaad olunmuştur. Böylece iyi olduğuna dair şehâdet edilen kimse de cennete girer. Kötüler hakkındaki şahitlik de aynı mânada olup onların dünyada iken kötülük yaptıklarını tesbit eder. Kötüler de ilâhî adalet gereği cehenneme girerler. Ölen kimseler hakkındaki şehâdetler, bu mânada birer gösterge ve işaret olmaktadır.

Ölüler hakkında yapılan şehâdetin, onların âhiretteki durumunun göstergesi sayılabilmesi için, o şehâdeti yapanların kimlik ve kişilikleri önem arzeder. Bu hadislerde söz konusu olan şehâdet, fazilet ehli, doğruluk ve ihlâs sahibi kişilerin şehâdetidir. Fâsık ve günahkârların şehâdeti değildir.

Öte yandan bir kimseyi kötülükle ananla anılanlar arasında düşmanlık olmamalıdır. Herhangi bir sebeple aralarında düşmanlık olanların yekdiğeri hakkında "kötüydü" demesi de makbul bir şehâdet değildir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ }

“Ey inananlar! Cuma günü namaz için ezan okunduğu zaman Allah’ı anmaya koşun; alım satımı bırakın; bilerseniz, bu sizin için daha iyidir.” (Cuma 62/9)

Hadîs-i Şerîf

لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ، ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا

“İnsanlar ezan okumanın ve namazda ilk safta bulunmanın sevabını bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kur’a çekmek zorunda kalsalardı, mutlaka kur’a çekerlerdi.” (Buhârî, Ezân 9, 32, Şehâdât 30; Müslim, Salât 129.)

Namazlarda ön safta durmanın fazileti

İlk saf, imamın hemen arkasında bulunan saftır. Namazı ilk safta kılmanın insana pek çok hayır ve bereket kazandırmasının sebebi, imamın sûreleri yüksek sesle (cehrî) okuduğu namazlarda Kur'an'ı dinlemek, Fâtiha'yı okuyup bitirdiği zaman "âmin" demek, tekbirleri aldığı zaman onunla birlikte hemen tekbir almak veya hemen arkasında bulunan kimseyi kendi yerine geçirmek zorunda kalırsa bu görevi yapmak gibi önemli işlerdir. İlk safta namaz kılmanın sağlayacağı en büyük fayda, hadiste "Şüphesiz ilk safta namaz kılanlara Allah rahmet, melekler de dua eder" ifadesiyle belirtilmektedir.

Birinci safta bulunmanın bu kadar sevap olmasının çeşitli sebepleri vardır. İlk safta bulunan kimse imamın hareketlerini daha iyi takip eder, onu daha iyi duyar. Öte yandan her yerde olduğu gibi camide de nizam ve intizama büyük değer veren dinimiz, bu nevi hadislerle, herhangi bir ikaza gerek kalmadan safların kendiliğinden düzeltilmesini istemektedir. Camiye Allah'ın rızasını ve O'nun lutfedeceği sevapları kazanmak için gelen her müslüman en ön safta yer almaya gayret eder, orada yer yoksa arkadaki safta bulunmaya çalışırsa, saflar kendiliğinden kurulur. Bugün camilerimizde böyle bir intizam yerine düzensizliğin görülmesi, herkesin keyfine veya işine geldiği şekilde ve aralarda boşluklar bırakarak dağınık tarzda oturması, müslümanların başıboşluğa alışmaları, hadiste anlatılan daha fazla sevabı kazanmaya istekli ve gayretli görünmemeleri sebebiyledir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ }

“İyilik ve fenalık bir değildir. Ey inanan kişi: Sen, fenalığı en g¼zel şekilde sav; o zaman, seninle arasında d¼řmanlık bulunan kişinin yakın bir dost gibi olduğunu g¼r¼rs¼n.”
(Fussilet 41/34)

Hadîs-i şerîf

إِنِّي لَمْ أُبْعَثْ لَعْنًا، وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً

“Ben lânetçi olarak değil, âlemlere rahmet olarak g¼nderildim.” (M¼slim, Birr, 87)

İnsanlara muamele ederken iyilikle muamele et!

İyilik etmenin başlıca üç şekli vardır: Birincisi, iyiliğe iyiliktir. Yapılan bir iyiliğe en azından teşekkür etmek, insanın en tabii görevidir. Bundan daha değerlisi, iyiliğe benzeri bir iyilikle karşılık vermektir. İkincisi, karşılık beklemeden iyilik etmektir. Böyle davrananlar birinci basamaktakilerden daha üstün kimselerdir. Üçüncüsü de kötülük edene iyilik etmektir. İyiliklerin en değerlisi budur. Zira: İyiliğe iyilik her kişinin kârıdır. Kötülüğe iyilik er kişinin kârıdır.

Kabalıklara aynı davranışla cevap verenler, kaba dedikleri kimselerden farklı olmadıklarını göstermiş olurlar. Halbuki Allah Teâlâ bu gibi durumlarda bizden farklı davranış beklediğini şöyle belirtiyor: “İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel davranışla önle. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, candan bir dost gibi olur” (*Fussilet sûresi (41), 34*).

Resûl-i Ekrem Efendimiz Ukbe İbni Âmir’e bazı ahlâk esasları tavsiye etmişti. Bunlardan konumuzla ilgili olanları alalım ve iyi insanın bazı özelliklerini görelim:

“Seninle ilgisini kesenden sen ilgini kesme!

Sana vermeyene sen ver!

Sana kötülük edeni bağışla!” (*Ahmed İbni Hanbel, Müsned, IV, 148, 158*).

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَانِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ }

“İçinizdeki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden iyi olanları evlendirin. Eğer yoksul iseler, Allah onları lütfü ile zenginleştirir. Allah lütfü bol olandır, bilendir.”

(Nur 24/32)

Hadîs-i Şerîf

قَالَ تَنْكُحُ الْمَرْأَةُ لِارْبَعٍ لِمَالِهَا وَلِحَسَبِهَا وَجَمَالِهَا وَلِدِينِهَا فَاظْفَرُ بِذَاتِ الدِّينِ تَرَبَّتْ يَدَاكَ

“Kadın dört sebepten biri için alınır: Malı, soyu, güzelliği ve dindarlığı. Sen (diğerlerini geç), dindar olanı seç. (Aksi halde) sıkıntıya düşersin. (Buhârî, Nikâh 15, Müslim, Radâ 53)

Eş seçiminde nelere dikkat edilmelidir?

Aile kuruluşunda hemen her toplum kesiminde dikkate alınan, eşin malı, soyu-sopu, güzelliği ve dindarlığı gibi hususlar arasında, ilk üçünün sona ereceği, ya da geçerliliğini kaybedeceği zamanlar olabilir. Mal, biter ya da bir felâketle yok olup gider. Güzellik, geçicidir, günün birinde ortadan kalkar. Soy-sop, hasep-nesep bu da hiç akla gelmedik sıkıntılara vesile olabilir. Eşler arasında huzursuzluğa yol açabilir. Tarafsız ve etraflıca düşünüldüğü zaman, dinî duygu ve iman gücünün, yani dindarlığın, sürekli mutluluk ve olumluluk kaynağı olduğu anlaşılacaktır.. Çoğu kimse dindarlığı, zor zamanlarda, kara günlerde aranan, mutluluk anlarında kendisine o kadar ihtiyaç duyulmayan bir nitelik sanmaktadır. Oysa dindarlık tasa ve kıvanç zamanlarında, her zaman her yerde ve her türlü şart altında etkisi büyük, insanı kulluk çizgisinde tutabilen, olayları ve dünyayı inançlara göre değerlendirme imkânı veren üstün ve her zaman geçerli bir meziyettir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ }

“Ey İnsanlar! Yeryüzündeki temiz ve helal şeylerden yiyin, şeytana ayak uydurmayın, zira o sizin için apaçık bir düşmandır.” (Bakara 2/168.)

Hadîs-i Şerîf

” إِنَّ الْخَلَالَ بَيِّنٌ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ، اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ، وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ: أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ ”

“Helâl olan şeyler belli, haram olan şeyler bellidir. Bu ikisinin arasında, halkın birçoğunun helâl mi, haram mı olduğunu bilmediği şüpheli konular vardır. Şüpheli konulardan sakınanlar, dinini ve ırzını korumuş olur. Şüpheli konulardan sakınmayanlar ise gitgide harama dalar. Tıpkı sürüsünü başkasına ait bir arâzinin etrafında otlatan çoban gibi ki, onun bu arâziye girme tehlikesi vardır. Dikkat edin! Her padişahın girilmesi yasak bir arâzisi vardır. Unutmayın ki, Allah’ın yasak arâzisi de haram kıldığı şeylerdir. Şunu iyi bilin ki, insan vücudunda küçük bir et parçası vardır. Eğer bu et parçası iyi olursa, bütün vücut iyi olur. Eğer o bozulursa, bütün vücut bozulur. İşte bu et parçası kalbdır.” (Buhârî, İmân 39, Büÿû’ 2; Müslim, Müsâkat 107, 108.)

Şüpheli olan şeylerden kaçınmanın önemi

Peygamber Efendimiz, müslümanların karşısına çıkacak meseleleri üç grupta toplamaktadır: Birincisi yemek, içmek, yürümek, konuşmak ve evlenmek gibi helâl davranışlar. İkincisi içki içmek, zina etmek, yalan söylemek, iftira etmek gibi haram davranışlar. Üçüncüsü ise şüpheli konulardır. Şüpheli konuların helâl kısmına mı, yoksa haram kısmına mı girdiği ilk bakışta bilinemez. Çünkü din bu konuda bir hüküm getirmemiştir. Bu sebeptedir ki, Peygamber Efendimiz, halkın birçoğunun bunları bilemeyeceğini söylemiştir. İslâm âlimleri bunları bilinen benzeri konulara kıyas ederek yani icthad yaparak açıklığa kavuşturmuşlardır.

Şüpheli konulara yaklaşmaya cesaret edenler, burasının hassas bölge olduğunu unutarak kesin çizgilerle yasaklanmış bölgelere kadar giderler ve sonunda kendilerini yasak bölgenin içinde buluverirler. İşte o zaman bu kimseler iki bakımdan perişan olurlar. Önce müslümanların arasındaki değerlerini kaybederler; halkın diline düşerek rezil olurlar; namus ve haysiyetlerini yitirirler. İkinci olarak da, Allah'ı gücendirirler ve O'nun rızasını kaybederler. Peygamber Efendimiz'in "Şüpheli konulardan her kim sakınırsa, dinini ve ırzını korumuş olur" sözüyle anlatmak istediği işte budur.

Hadisimizin baş tarafı ile son tarafında böyle bir ilgi vardır. Efendimiz demek istiyor ki, kalbin sağlığını koruyabilmek için onu helâl lokma ile beslemek şarttır. Kalbin iyi ile kötüyü, şüpheli ile yasağı ayırt edebilmesi buna bağlıdır. Haram lokma ile beslenen kalb, zamanla saflığını yitirerek bulanır, hatta bir zaman sonra kararmaya başlar. Bu hal kalbin hastalandığını ve ayırıcı özelliğini yitirdiğini gösterir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ }

“Rabbimiz! Bize dünyada iyiyi, ahirette de iyiyi ver, bizi ateşin azabından koru” diyenler vardır.” *(Bakara 2/201)*

Hadîs-i Şerîf

مَنْ أَصَابَتْهُ فَاقَةٌ فَأَنْزَلَهَا بِالنَّاسِ لَمْ تُسَدَّ فَاقَتُهُ، وَمَنْ أَنْزَلَهَا بِاللَّهِ، فَيُوشِكُ اللَّهُ لَهُ بِرِزْقٍ عَاجِلٍ أَوْ آجِلٍ

“Kim ihtiyaç içine düşer de bunu insanlara açarsa, ihtiyacı kapanmaz. Kim de ihtiyacını Allah’a arzederse, Allah’ın, hemen veya ileride o kimseye rızık vermesi umulur.” *(Ebû Dâvûd, Zekât 28, Tirmizî, Zühd 18)*

İhtiyacını Allah'tan istemek

İnsanın en temel ve değişmez görevi “kulluk”tur. Kulluğun en vazgeçilmez özelliği de daima ve sadece Allah’a arz-ı ihtiyaç etmektir. İsteyeceğini Allah’tan istemektir. O’nun hiçbir şeye ve kimseye muhtaç olmadığı ve kendisine iletilen isteklere er-geç, ama mutlaka cevap vereceği kesin inancı ve güveni içinde bulunmaktır. Allah’ın fazlına ve keremine sığınmaktır. Nitekim Yüce Rabbimiz, “Allah’ın lutfundan isteyin” *[Nisâ sûresi (4),32]*, “Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, onu yine O’ndan başka giderecek yoktur.” *[Yunus sûresi (10),107]*, “Kim Allah’a karşı saygılı davranırsa, Allah ona bir çıkış yolu gösterir ve ona beklemediği yerden rızık verir. Kim Allah’a güvenirse, Allah ona yeter” *[Talâk sûresi (65), 2-3]* buyurmakta, karşılaşılabilecek her türlü problem ve sıkıntıda güvenle başvurulacak yegane merciin kendisi olduğunu çok açık bir şekilde duyurmaktadır. Hadisimiz işte bu ilâhî gerçeğin bir başka şekilde ifadesinden ibarettir.

Unutulmamalıdır ki, kulların hem imkânları kısıtlı hem de kapıları her zaman açık değildir. Allah’ın kapısı gece-gündüz her zaman açık ve her şey O’nun tasarrufundadır. O vermeyince kimsenin yapacağı bir şey yoktur. Hani meşhur sözdür “Vermeyince Ma’bud, neylesin Mahmud?”... Hem Peygamber Efendimiz, bir başka hadîs-i şeriflerinde “Allah’tan istemeyene Allah gazab eder” buyurmaktadır *(bk. Tirmizi, Daavât 2)*.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ فَأَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ }

“Hakka yönelerek kendini Allah’ın insanlara yaratılışta verdiği dine ver. Zira Allah’ın yaratışında değişme yoktur; işte dosdoğru din budur, fakat insanların çoğu bilmezler.”
(Rum 30/30.)

Hadîs-i Şerîf

أَخْفُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحَى

“Bıyıklarınızı kırınız, sakallarınızı bırakınız!” (Buhârî, Libâs 63, 64; Müslim, Tahâret 52-54)

İslam Fıtratı denilince ne anlaşılmalıdır?

Fıtrat kelimesi, sünnet, peygamberlerin âdeti veya sünneti, bütün din ve şariatların ortaklaşa benimsedikleri sünnet gibi anlamlara gelir. Hadisi şeriflerde fıtrat ile alakalı olan on konu zikredilmiştir. İnsan olarak yaratılmanın tabii gerekleri gibi de anlaşılması mümkün olan bu on konuyu sırasıyla saymadan önce bir hususa işaret etmek gerek. O da “fıtrat gereği” sayılan konuların, sadece burada sayılanlarla sınırlı olmadığıdır.

1. Sünnet olmak (hitân),
2. Etek tıraşı olmak (istihdad),
3. Tırnak kesmek,
4. Koltuk altı kıllarını temizlemek.,
5. Bıyıkları kısaltmak,
6. Sakalları uzatmak,
7. Misvak kullanmak,
8. Burna su çekmek.(temizlemek,
9. Parmak boğumlarını yıkamak.,
10. Su ile tahâretlenmek (istinca).

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ }

“Ey İnananlar! Sabır ve namazla yardım dileyin. Allah, muhakkak ki sabredenlerle beraberdir. (*Bakara 2/153.*)

Hadîs-i Şerîf

تَعَوَّدُوا بِاللَّهِ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ، وَدَرْكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ

“Dayanılamayacak dertten, insanı helâke götürecek tâlihsizlikten, başa gelecek fenalıktan ve düşmanı sevindirecek felâketten Allah’a sığınınız.” (*Buhârî, Daavât 28, Kader 13; Müslim, Zikir 53.*)

Dayanılmayacak derecede belalar karşısında Allah'a sığınmak.

Başa gelen sıkıntılı hallerde bu dünyanın bir imtihan dünyası olduğunu ve Allah (subhanehu ve teâlâ)'nın hayat mektebimiz Kuran'da "sizleri" diyerek bizleri mutlaka imtihan edeceğini hatırlamak gerekir.

Yüce Allah bizlere başımıza bir sıkıntı geldiğinde ne dememiz gerektiğini çok açık bir şekilde beyan buyurarak şöyle demiştir: "(O sabredenler ki) Başlarına bir bela geldiğinde şöyle derler: "Muhakkak ki bir Allah'a aitiz ve Şüphesiz ki biz Ona döneceğiz" *(Bakara, 156)*

Unutulmamalıdır ki, musibetleri insanlara veren ve akabinde insanların üzülmelerini ve ağlamalarını takdir buyuran Allah'tır. Dileseydi ne bu musibetleri verir nede insanların üzülmelerini yaratırdı. Musibetleri verende bu musibetler neticesinde insanların üzülmelerini giderecek olanda sadece Allah'tır. Dolayısıyla Müslüman böyle bir imtihan karşısında Allah'a sığınmalı ve içinde bulunduğu durumdan kurtulmayı sadece ondan istemelidir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ }

“Rabbimiz! Bize dünyada iyiyi, ahirette de iyiyi ver, bizi ateşin azabından koru” diyenler vardır. *(Bakara 2/201.)*

Hadîs-i Şerîf

اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلِ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ

“Allahım! Bütün işlerimin başı olan dinim konusunda hataya düşmekten beni koru! Yaşadığım şu dünyadaki işlerimin yolunda gitmesini sağla! Dönüp varacağım âhiretimi kazanmama yardım et! Hayatım boyunca daha çok hayır yapmama imkân ver! Her türlü kötülükten kurtulmamı sağlayacak bir ölüm nasip et!” *(Müslim, Zikir 71)*

Efendimizin dünya ve ahiret hayatı için yaptığı bir dua

İnsanın en büyük hedefi, dinini Allah Teâlâ'nın emrettiği şekilde yaşamaya çalışmak olmalıdır. Çünkü insan dünyaya, Allah'ı tanımak ve O'na ibadet etmek için getirilmiştir. Cenâb-ı Hakk'ın kulları için beğendiği, sadece ona göre yaşamalarını istediği din İslâmiyet'tir. Bu sebeple herkes, Resûl-i Ekrem Efendimiz'in ifade buyurduğu gibi, dinin her şeyin önünde geldiğini, her işin başı olduğunu bilmeli ve bu konuda yanlış yapmamaya çalışmalıdır.

Yaşadığı şu dünyadaki işlerinin yolunda gitmesi, insanın hem Allah'a hem de O'nun kullarına karşı görevlerini yapabilmesi için gereklidir.

Hayatı boyunca daha çok hayır yapmak insanın ideali olmalıdır.

Her türlü kötülükten kurtulmayı sağlayacak ölüm, insanın canına, malına, çoluğuna çocuğuna herhangi bir fenalık gelmeden dünyaya göz yummasıdır.

Bunlardan daha kötüsü bir günahın ve gaffetin pençesine düşmektir. Böyle bir belâyâ düşmeden hayata vedâ etmek, o kimse için ilâhî bir lutuf olur. Maddî veya mânevî bir sıkıntıya, bir günaha veya gaffete düşmeden gelen ölüm, her türlü kötülükten kurtulmayı sağlayacak bir ölümdür.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ }

“Rabbimiz! Eğer unutacak veya yanılacak olursak bizi sorumlu tutma. Rabbimiz bizden öncekilere yüklediğin gibi, bize de ağır yük yükleme. Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği şeyi taşıtma, bizi affet, bizi bağışla, bize acı. Sen Mevlamızsın, kâfirlere karşı bize yardım et.” (Bakara 2/286.)

Hadîs-i Şerîf

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ

“Allahım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım işlerin şerrinden sana sığınırım.” (Buhârî, Ezân 30; Müslim, Mesâcid 249.)

Günahlardan Allaha nasıl sığınılır?

Bunun en güzel örneği, Rabbimizin bakara suresinin son ayetinde bizlere öğretmiş olduğu dua ve Hz. Peygamberimizin dualarıdır. Bu dualardan birisi de; “Allahım! Şimdiye kadar yaptığım, bundan sonra yapacağım işlerin şerrinden sana sığınırım.” duasıdır.

Şimdiye kadar yaptığım işlerin şerrinden sözü, insanın bilerek yaptığı veya istemeden işlediği günahları kapsamaktadır. Hatta insanın yapması gerektiği halde yapamadığı iyilikler de bu duanın içine girmektedir. Böyle dua eden kimse sanki şöyle niyazda bulunmaktadır: Yâ Rabbî, dünyada veya âhirette hesabını vermek zorunda olduğum, dolayısıyla senin affına ve mağfiretine ihtiyaç duyduğum bütün günahlarımı bağışla!

Bundan sonra yapacağım işlerin şerrinden sözü daha kapsamlıdır. Bu sözün içine ilk bakışta, insanın o âna kadar yapmadığı, fakat ondan sonra yapabileceği günahlar girmektedir. İnsanın yapabileceği günahlar, yaptıklarından daha çok olabilir. Meselâ gınahtan şiddetle sakınan bazı kimselerin bu davranışlarından dolayı gurura kapılıp kendilerini beğenmeleri başlı başına bir günahdır. İnsan bu geniş kapsamlı duayı yapmakla, başına gelebilecek sıkıntılardan da Allah’a sığınmış olmaktadır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا }

“Hakkında bilgin bulunmayan şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi, yaptıklarından sorumludur.” (İsra 17/36.)

Hadîs-i Şerîf

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، فَلْيُكَلِّمْ خَيْرًا، أَوْ لِيَصْمُتْ

“Allah’a ve âhiret gününe inanan, ya hayır söylesin ya da sussun.” (Buhârî, Edeb 31, 85, Rikak 23; Müslim, İmân 74)

Bilmediğin bir şey hakkında konuşmak

İnsanın bilmediği ve kendisini de ilgilendirmeyen bir takım konuların arkasına takılıp onlar hakkında ileri geri sözler söylemesi zan ve tahminlerde bulunması asla doğru değildir. Dili koruma ve konuşma disiplini bakımından hiç hoş olmayan bu durum, sonuçta insanı büyük bir sorumlulukla karşı karşıya getirir. Duymadığını duymuş gibi, görmediğini görmüş gibi, anlamadığını anlamış gibi davranıp o yarım yamalak bilgilerle birtakım değerlendirmelerde bulunmak, sorumluluk duygusuyla bağdaşacak hareketler değildir. Biz biliyoruz ki “Hepiniz çobansınız ve sürünüzden sorumlusunuz” hadisinde olduğu gibi her insan, öncelikle tüm uzuvlarından sorumludur.

Bu hususta en önemli hadislerden birisi olan “Allah’a ve âhiret gününe inanan, ya hayır söylesin ya da sussun.” buyruğu, hayır söylemek veya sükût eylemek fiillerinin insanın olgunluğunun göstergesi olduğuna işaret etmiştir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ }

“Mümin erkeklere söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, mahrem yerlerini, korusunlar. Bu, onların arınmasını daha iyi sağlar. Allah yaptıklarından şüphesiz haberdardır.” (Nur 24/30.)

Hadîs-i Şerîf

مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لُحْيَيْهِ وَمَا بَيْنَ رِجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ

“Kim bana iki çenesi arasındaki (dili) ile iki budu arasındaki (üreme) organını koruma sözü verirse, ben de ona cennet sözü veririm.” (Buhârî, Rikak 23.)

Dili ve namusu muhafaza etmenin önemi:

İnsan hayatını büyük ölçüde etkileyen iki organ demek olan ağız ve tenâsül uzvunun, kendilerine has meşrû sınırlar içinde tutulmaları son derece önemlidir. Efendimiz bu önemi bu hadîs-i şerîflerinde pek çarpıcı bir üslûp ile belirtmişlerdir. Bu iki organı haramlardan koruyacağına söz verebilen herkesin cennete gireceğini, “Ben de ona cennet sözü veririm” beyanıyla, bir peygamber va’di ve sözü olarak bildirmiştir. Bu demektir ki, mü’minleri, cennetten mahrum bırakan uzuvların başında bu iki organ gelmektedir. Durum bu olunca her iki organa da sahip çıkmanın gereği ve önemi kendiliğinden belirmektedir. Eskilerin isabetle işaret ettiği gibi, “eline, diline, beline sahip olmak” hem dünyada hem de âhirette rahat etmek demektir.

Sevgili Peygamberimiz’in cenneti garanti edeceğini açıkca bildirmesi, bu iki organı korumanın imkânsız değil ama bir hayli zor olduğunu da imâ etmektedir. Cenneti veya cennette derecesinin yükselmesini isteyen herkesin bu zor işi başarmaya gayret etmesi gerekmektedir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتَكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ لَئِنْ أَلَدْنَا لَأُفْلِحُونَ }
 { الْكُذِبَ لَا يَفْلِحُونَ }

“Diliniz yalana alışmış olduğu için, “şu haram, bu helaldir” demeyin, zira Allah’a karşı yalan uydurmuş olursunuz. Allah’a karşı yalan uyduranlar ise, saadete şüphesiz erişemezler.” (Nahl 16/116.)

Hadîs-i Şerîf

إِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ رِضْوَانِ اللَّهِ تَعَالَى مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللَّهُ لَهُ بِهَا رِضْوَانَهُ إِلَى يَوْمِ يَلْقَاهُ، وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ مِنْ سَخَطِ اللَّهِ مَا كَانَ يَظُنُّ أَنْ تَبْلُغَ مَا بَلَغَتْ يَكْتُبُ اللَّهُ لَهُ بِهَا سَخَطَهُ إِلَى يَوْمِ يَلْقَاهُ

“Kul, Allah’ın hoşnut olduğu bir sözü söyler, fakat onunla Allah’ın rızâsını kazanacağı hiç aklına gelmez. Hâlbuki Allah, o söz sebebiyle, kendisine kavuştuğu kıyamet gününe kadar o kimseden hoşnut olur. Yine bir kul da Allah’ın gazabını gerektiren bir söz söyler fakat o sözün kendisini Allah’ın gazabına çarptıracağını düşünmez. Oysa Allah, o kimseye o kötü söz sebebiyle kendisine kavuşacağı kıyamet gününe kadar gazap eder.” (Muvatta, Kelâm 5)

28 Aralık 2018

Dilin en büyük afeti insanı şirke götürmesidir.

Allah Teâlâ, hoşnut olacağı sözü söyleyen kişiyi, kendisine kavuştuğu kıyamet gününe kadar, kendilerinden razı olduğu kişiler arasına kaydeder. Yani o kişiyi, ölünceye kadar hayır ve iyilikler işlemeye, taat ve ibadet etmeye muvaffak kılar. Neticede o kul bu güzellikleri yaşarken ölür ve Rabbine kavuşur. Dolayısıyla âhîret hayatı aynı güzellikler içinde sürer gider. Aksi de aynen vâridir. Allah Teâlâ'nın gazabını gerektiren bir sözü söyleyen kişiyi, kıyamete kadar gazap ettikleri kimseler arasına yazar. Yani o kişi hep gazabı gerektiren işler yapar. Sonuçta da bu kötü halin tabîî uzantısı olan kötü âkıbete uğrar.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ }

“Şüphesiz müminler birbiri ile kardeşler; öyle ise dargın olan kardeşlerinizin arasını düzeltin; Allah’tan sakının ki size merhamet edilsin.” *(Hucurat 49/10.)*

Hadîs-i Şerîf

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا، صَعَدَتِ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ، فَتَغْلِقُ أَبْوَابَ السَّمَاءِ دُونَهَا، ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ، فَتَغْلِقُ أَبْوَابَهَا دُونَهَا، ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاغًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لَعَنَ، فَإِنْ كَانَ أَهْلًا لِذَلِكَ، وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا

“Kul, herhangi bir şeye lânet ettiğinde o lânet gökyüzüne çıkar. Semânın kapıları ona kapanır. Sonra yere iner, yeryüzünün kapıları da ona kapanır. Sonra sağa sola bakınır, girecek yer bulamaz da lânet edilen kişiye döner. Eğer gerçekten lânete lâyık ise onda kalır, değilse lânet edene döner.” *(Ebû Dâvûd, Edeb 45)*

Müslüman lanet eder mi?

Müslümanlar birbirlerine “Allah sana lânet etsin”, “Allah’ın gazâbına uğrayasın”, “cehennemde yanasın” gibi beddua cümleleriyle lânet okumaları hususunda hadisi şeriflerde tenbih ve ikaz edilmektedir. Lânet, gazap ve azâb temennisi, müminlerin öfkelerini yatıştırmak için de olsa, ağızlarına almamaları gereken felâket tellallığıdır. Olgun müminler kimseyi kötülemez, lânetlemez, iş ve sözde haddini aşmaz, ahlâksızlık yapmaz. Kemâl noksanlığının göstergesi olan bu gibi düşük hareketlerin ve özellikle lânetçiliğin en büyük tehlikesi, o lânetin sonuçta lânetçiye dönmesidir. Lânet, kendisine gökyüzünde ve yeryüzünde yer bulamaz, lânet edilen kişiye gider, eğer gerçekten o lânete layık biri ise, onda kalır, değilse onu dileyene, yani lânet edene döner. Lânetçinin lâneti, kendisi hakkında geçerlilik kazanır. Bu da kişinin kendi ağzıyla kendi felâketini hazırlaması, felâketine bizzat kendisinin davetiye çıkarması demektir. Hiç şüphesiz akli başında olgun hiç bir mü’min böylesi gülünç ve acı bir duruma düşmek istemez. Bunun yolu ise, başkalarına lânet etmemektir.

Âyet-i Kerîme Ve Meâlî

{ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا }

“Yetimin malına ergin çağa ulaşana kadar en güzel şeklin dışında yaklaşmayın. Ahdi de yerine getirin, doğrusu verilen ahidde sorumluluk vardır.” (İsra 17/34.)

Hadîs-i Şerîf

أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ، كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ، كَانَ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ حَتَّىٰ يَدْعَهَا: إِذَا أُوتِيَ خَانَ، وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ، وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

“Dört huy vardır ki bunlar kimde bulunursa o kişi tam münafık olur. Kimde de bu huylardan biri bulunursa, onu terk edinceye kadar o kişide münafıklıktan bir sıfat bulunmuş olur:

Kendisine bir şey emânet edildiği zaman ona ihânet eder. Konuştuğunda yalan söyler. Söz verince sözünden döner. Düşmanlıkta haddi aşar, haksızlık yapar.” (Buhârî, İmân 24, Mezâlim 17, Cıze 17; Müslim, İmân 106.)

Verilen sözü yerine getirmek; ahde vefa:

Ahd veya akid belgeye bağlanmış sözlü veya yazılı taahhüd ve anlaşma demektir. Dikkate alınması ve uyulması gereken sözlere ve belgelere de ahid denir. Her iki terim hemen hemen aynı anlamda olmakla beraber akid, mîsak gibi daha fazla sağlamlaştırma ifade eder. Bir insanın yaptığı ve sonuçta ya kendisini veya başkalarını bağlayan sözleşmelere akid denilir. Bu sebeple verilen söz, atılan imza, ikrar edilen inanç, adanan adak ve Allah'a, insanlara karşı girilen her türlü taahhüd akiddir ve yerine getirilmesi gerekir.

Nifâkın inançta ikiyüzlülük demek olduğu ve münâfıkların cehennemde kâfirlerden daha aşağı derekelerde bulunacağı hatırlanacak olursa, sözünde durmamanın, ahde vefâ göstermemenin ne ölçüde ağır bir suç olduğu kolaylıkla anlaşılır.

Âyet-i Kerîme Ve Meâli

{ قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ }

“Müminler kurtuluşa ermişlerdir. Onlar namazda huşu içindedirler.”

(Mü'minun 23/1-2.)

Hadîs-i Şerîf

مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَرْفَعُونَ أَبْصَارَهُمْ إِلَى السَّمَاءِ فِي صَلَاتِهِمْ فَاشْتَدَّ قَوْلُهُ فِي ذَلِكَ حَتَّى قَالَ: لَيَنْتَهَنَّ عَنْ ذَلِكَ أَوْ لَتُخَطَفَنَّ أَبْصَارُهُمْ

“Bazı kimselere ne oluyor ki, namazlarında gözlerini semaya dikiyorlar?”

“Ya bundan vaz geçerler, ya da gözlerinin nuru alınır da kör olurlar”

(Buhârî, Ezân 92. Ayrıca bk. Müslim, Salât 117)

Namazda sağı sola bakmanın hükmü nedir?

Peygamber Efendimiz, bir kimsenin veya birtakım insanların uygun olmayan davranışlarını gördüğünde, herhangi bir şahsın adını anmaksızın burada olduğu gibi dolaylı ifadeler kullanır; o hareketin doğru olmadığını ashâba ve ümmete açıklardı. Hatalı davranışlarda bulunan kimseleri toplum içinde ifşa etmeyi doğru bulmazlardı. Namazda gözleri semaya çevirmek bütün âlimlerin ittifakı ile mekruh kabul edilir. Ulemadan bazıları bu yöndeki hadislerin bir tehdit ifade ettiğini söyleyerek, namazda gözleri semaya dikmenin haram olduğuna hükmetmişlerdir. Namaz esnasında sağı sola bakmak huşûa aykırıdır. “Gerçekten mü’minler kurtuluşa ermiştir; onlar ki, namazlarında huşû içindedirler” [Mü’minûn sûresi (23), 1-2] âyeti nazil olduktan sonra ashâb namazda sadece önlere bakmaya başlamışlar, gözleri secde yerinden öteye geçmez olmuştur. Semâyâ bakılmasının da huşûa aykırı olduğuna bu âyet delil gösterilir. Namaz kılanın kibleye yönelmesi farzdır. Semaya veya sağı sola bakmak da bir dereceye kadar kibleden ayrılmak kabul edilmiştir. Ayrıca bu davranış edebe de aykırı bulunmuştur. Bütün bu sebeplerden dolayı namazda semaya bakmak câiz görülmemiş ve yasaklanmıştır.